

NOVÝ PAVILON GORIL

Nově budovaný Pavilon goril se návštěvníkům otevře 28. září, po třech letech od zahájení jeho stavby. Pavilon o rozloze 2 500 metrů čtverečních spolu s dalšími téměř 3 000 čtverečními metry venkovních výběhů se tak po svém dokončení stane největší expozicí Zoo Praha. Nyní již probíhají poslední úpravy a postupně se do pavilonu stěhují jeho obyvatelé.

Výběr lokace

Pro stavbu nového Pavilonu goril byla vybrána lokalita na konci výběhů Afrického domu pod viničním domem Sklenářkou. Výhodou tohoto umístění v horní části areálu je, že se nachází mimo zátopovou oblast. Odlehlost zvoleného místa od zbytku areálu současně otevřela zajímavé možnosti – k novému pavilonu vede jednak cesta

od Afrického domu, která nabízí nečekané pohledy na výběh žiraf, a také lávka od západního okraje Údolí slonů. Navíc zde bude otevřen další vchod do zoo se zastávkou autobusů MHD.

Koncept a vybavení pavilonu

Nový pavilon svou atmosférou přenesení návštěvníky do africké krajiny plné rostlin a zvuků tamní přírody. Vzrostlý tropický prales, vesnice na jeho okraji se školní třídou nebo vysloužilý Toulavý autobus, který vozil děti mezi pralesy Dja a metropolí Yaoundé v rámci vzdělávacího programu – to vše umocní hodnověrnost iluze kamerunského venkova, představí prostředí, které gorily obývají v Africe, i jejich ochranu, na níž se Zoo Praha v rámci in situ projektů podílí.

Hlavními obyvateli pavilonu bude rodinná skupina goril nížinných, společnost jí budou dělat guerézy pláštíkové. Další primáti, kočkodani Brazzovi, budou sdílet výběh se štetkouny kamerunskými. Stylizovanou kamerunskou vesnici doplní svými expozicemi krysy obrovské a kaloni plaví, na cestě pralesem pak návštěvníci potkají osináky africké a talapoiny severní.

Prostorným venkovním výběhem se vzrostlými stromy navíc protéká uměle vybudovaný potůček. Ten napájí přilehlou „bažinku“, ve které se gorily budou moci brodit.

Prezentace in situ projektů

V boji proti pytláctví goril a dalších ohrožených druhů ve střední Africe se Zoo Praha dlouhodobě angažuje prostřednictvím in situ projektů, tj. projektů ochrany druhů přímo v místě jejich přirozeného výskytu. I jejich prezentace najde v novém Pavilonu goril svůj prostor. V kamerunské rezervaci Dja provozuje Zoo Praha od roku 2013 jeden ze svých stěžejních in situ projektů Toulavý autobus, jehož cílem je změna přístupu místních obyvatel, zejména dětí, ke gorilám a k přírodě jako takové. Právě tento projekt se stal inspirací pro vznik částí pavilonu, jako je například kamerunská školní třída či základna strážců pralesa, jimž Zoo Praha rovněž mnoho let poskytuje podporu.

Terénní základna přiblíží návštěvníkům každodenní rutinu tzv. eco-guards a prostředí, v němž vykonávají službu. Budou zde například pytlácká oka, imitace zbraní a další předměty, které strážci zabavují. Před vstupem do pavilonu pak stojí někdejší Toulavý autobus, který postupem času v Kamerunu technicky dosloužil, a tak ho nahradil nový. Původní vozidlo bylo převezeno do Čech, jeho interiér prošel přestavbou a bude sloužit jako naučná expozice o projektu.

České děti se tak na chvíli ocitnou v kůži svých kamerunských protějšků a na palubě skutečného Toulavého autobusu nahlédnou do ochrany přírody v praxi. Vyzkoušejí si některé otázky z testu, který vyplňují kamerunské děti před samotnou jízdou, a seznámí se s trasou autobusu, již malí Kamerunci s projektem absolvují.

Základní technické parametry pavilonu

- Plocha pavilonu je 7 700 m² – z toho vnitřní prostory mají 1 700 m² a venkovní 6 000 m²
- Plocha zeleně 6 850 m²
- Zastavěná plocha pavilonu 2 500 m²
- Obestavěný prostor pavilonu 21 000 m³
- Návštěvnická plocha uvnitř pavilonu 866 m²
- Plocha vnitřní expozice goril a gueréz 466 m²
- Plocha venkovní expozice goril a gueréz 2 570 m²
- Plocha vnitřní expozice kočkodanů a štetkounů 120 m²
- Plocha venkovní expozice kočkodanů a štetkounů 358 m²

Hlavní obyvatelé pavilonu

Gorila nížinná

Původním domovem goril jsou tropické lesy v rovníkové Africe, ty však závratnou rychlostí mizí z důvodu těžby dřeva a surovin. Do narušeného lesa se navíc snáze dostanou pytláci, kteří tyto lidoopy loví pro žádané maso. Proto jsou gorily nížinné podle Červeného seznamu IUCN řazeny ke kriticky ohroženým druhům. O to důležitější jsou aktivity na jejich ochranu, které patří již řadu let k prioritám Zoo Praha.

Pražská gorilí skupina nyní čítá sedm členů. Hlavou rodiny je dominantní samec Richard, součástí jeho harému jsou samice Kijivu, Shinda, Kamba, dalšími členy skupiny jsou mladí samci Kiburi, Nuru a Ajabu. Právě nejmladší samec Ajabu se spolu s Richardem a samicemi přestěhuje do nového pavilonu, kde budou společně žít se skupinou gueréz pláštíkových. Gorily tak budou poprvé sdílet prostor s dalším živočišným druhem.

Dva starší dospívající gorilí samci Kiburi a Nuru zůstanou ve stávajícím Pavilonu goril v dolní části areálu. Takto využitý prostor pro samčí skupinu je velkým přínosem pro Evropský chovný program (EEP), protože gorilích samců je momentálně nadbytek a je obtížné je umístit.

Gueréza pláštíková

Tyto stromové opice budou sdílet prostor se zmiňovanou chovnou skupinou goril nížinných. Expozice je stavebně řešena tak, aby se mohly samy případně stáhnout do zázemí. Guerézy pláštíkové jsou společenská a celkem klidná zvířata, žijí ve volně uspořádaných tlupách, jejichž jádro tvoří vzájemně příbuzné samice. Většinu času vysedávají na větvích s ocasem svěšeným dolů a pečlivě otrhávají mladé listy a výhonky. V přírodě se vyskytují na území od západní, přes střední až po východní Afriku.

Kočkodan Brazzův

Kočkodan Brazzův obývá mokřiny, bambusové a horské lesy ve střední Africe. Většinu času tráví ve větvích stromů, ale nebojí se sestoupit i na zem. V případě nebezpečí znehybní a spoléhá na své zelenohnědé maskování. Tyto úzkonosé opice jsou typické svou bílou bradkou a oranžovou čelenkou. Patří mezi jediné primáty mezi kočkodany,

u kterého byly pozorovány monogamní páry. Může však tvořit i harémy s jedním dominantním samcem a až deseti samicemi. V současné době nepatří k ohroženým druhům, ačkoli je na mnoha místech hojně loven zvláště pro maso a obchod se zvířaty. Velkou hrozbou pro něj také představuje masivní ztráta přirozeného biomu, který nahrazují lidská obydlí, pole či plantáže. V pavilonu budou kočkodani sdílet expozici se štětkouny kamerunskými.

Štětkoun kamerunský

Pestře zbarvené rezavohnědé prase s noční aktivitou. Žije ve Střední Africe v listnatých a smíšených lesích a v buši do výšky 4 000 m n. m. Jméno dostal podle protáhlých ušních boltců zakončených štětkou delších chlupů. Žijí ve skupinách až o patnácti jedincích, které vede dominantní samec. Přestože je tento druh považován za poměrně hojný, patří i on mezi oblíbené cíle lovců tzv. bushmeatu. V některých zemích je také pronásledován zemědělci, protože jim poškozuje úrodu. Ohrožuje jej také úbytek přirozeného prostředí v důsledku rozšiřování lidského osídlení a tím vzrůstá právě i intenzita jeho lovu.

Další obyvatelé expozic

Talapoin severní

Jedná se o nejmenší africké primáty s dlouhými končetinami i ocasem a malou kulatou hlavou. Srst je svrchu olivově zelená až šedozelená, na bocích a končetinách se žlutým nádechem. Vyskytují se v tropických lesích střeozápadní Afriky, severně od řeky Kongo. S oblibou obývají vodou zaplavené oblasti a jako jedny z mála opic dobře plavou a dokonce se za potravou i potápějí. Žijí v početných rozvolněných skupinách zahrnujících i více než sto jedinců, které se během dne rozpadají na jednotlivé podskupiny a pouze na noc se scházejí v korunách stromů. Bohužel počty dospělců v přírodě klesají, talapoin severní je proto zařazen na Červeném seznamu IUCN v kategorii téměř ohrožený a probíhají snahy o zachování jeho přirozeného habitatu.

Kaloň plavý

Kaloň plavý je nejhojnějším africkým druhem kaloňů. Může žít v koloniích až o milionu jedinců a stěhovat se na vzdálenost až 2 000 kilometrů. Obývá Madagaskar,

celou Afriku jižně od Sahary i jihozápad Arabského poloostrova. Stavbou těla je podobný netopýru, hlava připomíná lišku. Jeho srst na zádech má žlutohnědé zbarvení. Hlavní hrozbou pro kaloně plavé je jejich lov pro maso. Na Červeném seznamu IUCN je proto tento druh zařazen jako téměř ohrožený.

Osinák africký

Osináci jsou blízcí příbuzní dikobrazů, na rozdíl od nich jim však bodliny rostou pouze na zadní části hřbetu. Zbytek těla kryjí krátké ploché štětiny, tuhé chlupy na špičce ocasu jsou uprostřed rozšířené a duté, takže když osinák v rozčilení potřásá ocasem, vydávají zvláštní šustivý zvuk. Jeho domovem je široký pás tropické Afriky od Guineje na západním pobřeží až po Keňu na východě. Zde bohužel patří k oblíbeným druhům na trzích s masem divokých zvířat.

Krysa obrovská

Urostlý hlodavec, který může dorůstat až velikosti kočky. Svalnatá krysa s velkými lysými boltci, hnědou srstí, šedobílým břichem a bílou špičkou ocasu. Nepatří mezi pravé myši, má totiž stejně jako křečci vyvinuté lícní torby, ve kterých si potravu odnáší do hnízda. Žije samotářsky téměř v celé subsaharské Africe, samci jsou teritoriální a své území si značkují a brání. Ve své domovině jsou bohužel často konzumovány, ovšem díky svému vytríbenému čichu se však také používají k hledání min a při analýze osob infikovaných tuberkulózou.

Obyvatelé vivárií

Afrička ozdobná

Tato drobná hnědooranžová žabka z čeledi rákosníčkovitých se stříbřitě bílým vzorem obývá oblasti zemí kolem Guinejského zálivu. Jejím domácím biotopem jsou křoviny a bylinné patro okrajů lesa, kde přes den sedí na spodní straně listů rostlin. Na začátku období dešťů samci lákají samice hlasem připomínajícím cvrkání rovnokřídlého hmyzu. Vajíčka jsou kladena ve shlucích na vegetaci nad vodou (lesní tůňky, klidné úseky potoků) a do vody padají až vylíhli pulci. Tato strategie zabraňuje predaci vajíček vodními bezobratlými a rybami. Přestože počty jedinců v přírodě spíše narůstají, i ji omezuje úbytek jejího přirozeného prostředí.

Želva ohebná

Jedná se o největšího zástupce svého rodu, kdy samci mohou měřit až 35 centimetrů a samice 27 centimetrů. Horní část krunýře (karapax) má v pánevní oblasti pohyblivý kloub, který jí umožňuje uzavřít zadní část krunýře a ukryt zadní nohy. Žije v podrostu středoafriických pralesů, kde se živí především houbami a stravu si příležitostně doplňuje jak rostlinou (ovoce, měkké části rostlin), tak živočišnou složkou (hmyz, žížaly, plži, mnohonožky a mláďata obratlovců). Její přesné počty v přírodě nejsou známy, přesto je pravděpodobné, že klesají. Ohrožuje ji především kácení tropického deštného pralesa a obchod s tzv. bushmeatem.

Nefila zlatá

Nefily jsou velcí síťoví pavouci, obývající v několika druzích teplé oblasti Afriky, Austrálie, Asie, i Ameriky. Vyznačují se výraznou pohlavní dvojtvárností, tělo samic může měřit až čtyři centimetry, s rozpětím končetin dokonce deset. Samci jsou oproti nim nepatrní – do dvou centimetrů velikosti. Žijí v sítích samic a „parazitují“ na jejich kořisti. Nefily si předou vertikální sítě, které mohou dosahovat průměru okolo metru a půl. Pavučina je tvořena velmi silnými vlákny, a tak se jejich kořisti výjimečně stávají i drobní ptáci. Díky své mechanické odolnosti spojené s velkou pružností jsou vlákna produkovaná nefilami předmětem výzkumu za účelem výroby nových odolných materiálů použitelných v mnoha technologických odvětvích.

Zákeřnice hroživá

Jeden z největších druhů ploštic z čeledi zákeřnicovitých vyskytující se v pralesních oblastech Guinejského zálivu a Konžské pánve. Patří mezi bravurní lovce, živí se výhradně živými bezobratlými, kterých se zmocňuje pomocí výpadu předním párem končetin a ostrým bodavě savým ústním ústrojím. Tito černí dravci s varovným červeným vzorem na hrudi a křídlech a výraznými trny na těle jsou v dospělosti dlouzí až čtyři centimetry. Dospělci i nymfy žijí pohromadě spíše ve spodní části kmenů stromů, ze kterých vycházejí na lov převážně po setmění. Kořist tráví mimotělně, po ulovení do ní sosákem vstříknou trávící šťávy a posléze natrávený obsah vysají.

Zlatohlávci

Jedná se o středně až velmi velké brouky, kteří plní v různých stádiích života odlišné ekologické role. Larvální stadia zlatohlávků, tzv. ponravy, žijí v trouchnivějícím dřevě či tlejícím listí, kde se krmí organickým materiálem. Dospělci se živí ovocem, mizou

ze stromů či nektarem květů, náleží tak k významným opylovačům. Mezi výjimečné vlastnosti zlatohlávků patří jejich krovky – na rozdíl od všech ostatních druhů brouků je při letu neotevírají, ale jen provlečou druhý pár křídel pod nimi a nechají je zavřené.

Rostliny

Skladba rostlin použitá v interiéru pavilonu goril většinou respektuje geografickou příslušnost místa výskytu goril v jejich domovině a vytváří tak iluzi přítomnosti v africkém rovníkovém pralesu. Umělé kmeny vymodelované výtvarníky doplní množství živých rostlin – především smokvoně neboli fíkusy, nejrůznější kapradiny, dracény, strelície či parožnatky. Ty jsou navíc zasazeny tak, aby přesně navazovaly na své malované verze na stěnách pavilonu. Dokonalou představu džungle doplňují také spletence lián včetně orchideje, jejíž fermentované plody nazýváme vanilka.

Četné srážky, teploty bez výrazných výkyvů činí z rovníkové Afriky atraktivní místo pro růst rostlin. Proto i rostliny v pavilonu mají k dispozici umělý déšť, který jim zajistí příslušnou vlhkost. Vjem obohatí také zvuky pralesa pořízené přímo v kamerunské biosférické rezervaci Dja. Zajímavostí je, že v těchto zvukových záznamech bylo rozeznáno celkem 36 druhů ptáků.

Ve venkovních výsadbách nebylo možné použít původní rostliny z afrického pralesa tak jako v interiérech s řízenou teplotou. Přesto se podařilo vybrat několik rostlin pocházejících z chladnějších hor Afriky – například exoticky vyhlížející sukulentní růžici, lidově nazývanou Kleopatřina jehla, kvetoucí polokeře či vzrostlé okrasné traviny rodu vousatec neboli dochan.

Ostatní rostliny sice nepocházejí z Afriky, ale imitují atmosféru domovského biotopu goril alespoň svým exotickým vzezřením. Velkolepý pohled nabízejí stromy zvané nahovětvce s listy dorůstajícími do délky více než půl metru. Vzrostlé stromy o váze několika tun byly dovezeny z Německa a vysazeny do výběhu goril pomocí jeřábu. Stálezelenou kulisu ve výběhu rovněž dotváří bambus, s nímž se gorily v podrostu tropického lesa často potkávají. Návštěvníci mohou obdivovat jak druhy s několikametrovou výškou, tak ty s typickou pevnou žlutozelenou tyčovinou nebo ty půdopokryvné vytvářející podrostovou zeleň.